

نگاهی بر آموزش و پرورش ابتدایی

فاطمه حیدری

دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول/کارشناسی آموزش و پرورش ابتدایی

چکیده

دوره کودکی در شکل گیری شخصیت کودک نقش به سزایی دارد و این خود اهمیت آموزش و پرورش ابتدایی را نشان می دهد. شخصیت، رفتار و راه و رسم زندگی در سنین کودکی شکل می گیرد و تعلیم و تربیت در این سنین حساس باید به دست ماهرترین معلمان سپرده شود.

حقیقت است که صرفا داشتن مهارت تعلیم و تربیت بدون فراگیری علم آن میسر نخواهد بود. در این راستا پای برنامه ریزان درسی به میان است تا با تهیه ی بهترین برنامه معلمان را در آشنایی با روش ها و الگوهای مناسب همیاری کنند.

کلمات کلیدی: آموزش و پرورش ابتدایی، تعلیم و تربیت، آموزش، اصول، اهداف، تدریس، روانشناسی تربیتی، طراحی آموزشی، یادگیری

مقدمه

مقطع ابتدایی به دلیل آنکه دروازه ی ورود هر انسان به فضای آموزش و تحصیل است، مهم ترین مقطع تحصیلی به شمار می رود. نظام آموزش و پرورش رسمی هر کشوری از لحاظ کمی یعنی تعداد معلمان و تعداد دانش آموزان و از لحاظ کیفی یعنی میزان تاثیر آموزش و پرورش بر کیفیت زندگی و موفقیت تحصیلی دانش آموزان در سراسر زندگی آن ها متفاوت است.

ناکامی تحصیلی دانش آموزان در دوره ابتدایی میتواند تمام دوره های بعد خود را دچار مشکلاتی کند. به همین خاطر کشور های پیشرفته تمام تلاش خود را به تعلیم و تربیت دانش آموزان این دوره معطوف کرده اند.

یکی از پنج نظام آموزشی برتر جهان متعلق به کشور کره جنوبی است. کره ای ها که با منابع طبیعی اندک و تراکم بالای جمعیت، آموزش راه یگانه راه رهایی خویش تلقی کرده و با بهره گیری از نیروی انسانی به عنوان مهم ترین عامل بهره وری و به دلیل نگاه استراتژیک و عمیق به آموزش، به طور قابل توجهی پیشرفت کرده است. (آبادی، ۱۳۹۲).

سخت گیری و قاطعیت، ویژگی بارز نظام آموزشی کره جنوبی است.

بیشترین مواردی که نظام آموزشی کره بر آنها تمرکز دارد عبارتند از: ریاضیات، علوم و زبان انگلیسی (امامی، ۱۳۹۶).

در کره به آموزش همراه با مشاهده و تجربه اهمیت داده می شود.

کشور کره دارای منابع طبیعی اندکی است که این موجب شده تا برای رشد و پیشرفت خود، از استراتژی توجه به علم و آموزش بهره جویند. (عسکری، ۱۳۹۷).

با وجود اینکه آموزش و پرورش در کره جنوبی رایگان است اما والدین ۲۵ درصد از کل درآمد خود را برای تدریس خصوصی فرزندان خود هزینه می کنند. (الجعفری، ۱۳۹۷).

یک سوم مردم کره در آموزش مشارکت دارند و آموزش و پرورش در کره وزاتخانه ی اول این کشور است. ارزش های تربیتی نقش مهمی در موسسات آموزشی و مدارس ایفا میکنند، راستگویی، اخلاص و ابداع، فصل مشترک همه موسسات آموزشی و موسسات مرتبط با آموزش است که در کنار ارزش های اخلاقی دیگر مورد توجه کره ای ها است. (آبادی، ۱۳۹۲).

سیستم آموزشی کره همانند کشور ما، شامل ۶ سال ابتدایی، ۳ سال متوسطه اول و ۳ سال متوسطه دوم است و دانش آموزان کره ای تقریباً ۶ تا ۱۷ سال این دوره های تحصیلی را طی میکنند تا بتوانند وارد کالج شوند.

تاریخچه آموزش و پرورش

ایرانیان در طول تاریخ همواره تربیت و اخلاقیات را به عنوان با ارزش ترین خصوصیات یک فرد بر می شمردند. در آغاز تربیت و آموزش بر منبای اصولی اولیه زندگی، طبیعت و جغرافیای محیط انجام میگرفت. به تدریج در قرون مختلف به وسیله ی اوضاع و شرایط کشور و حکومت ها و قوانین مختلف شیوه آموزش پرورش دستخوش تغییراتی شد. آموزش و پرورش از طریق این تحولات به عنوان سرمنشاء فرهنگ یک جامعه قرار گرفت که به وسیلهی آن میتوان خلایقیت نهفته در یک کشور را شکوفا کرد.

آموزش

آموزش به مجموعه کارها و فعالیت هایی گفته می شود که از اهداف آن میتوان به یادگیری مطالبی معین تحت یک دستورالعمل آموزشی اشاره نمود. مهارت و قابلیت های فرد را بالا برده و با پرورش قدرت تفکر او را در جهت تعالی و پیشرفت هدایت خواهد کرد. اهدافی که فعالیت های آموزشی از آن پیروی میکنند عبارتند از:

اهداف واحدهای درسی، اهداف عمومی، اهداف نظام مدارس محلی، اهداف منطقه ای و اهداف ملی. اکثر نظریه پردازان بر این باورند که چهار جزء آموزگار، دانش آموز، موضوع درسی، گروه اجتماعی و محیط ارتباطی آنها از جمله ارکان اساسی آموزش به شمار می روند.

آموزش و پرورش

معنا و مفهوم دقیقی برای آموزش و پرورش تعریف نشده است اما امروزه کاربرد فراوانی دارد. آموزش و پرورش فقط منحصر به مدرسه و آموزش دروس خاصی نیست بلکه در مواردی مانند کارآموزی، اجتماعی کردن و... نیز به کار می رود. به دلیل اینکه مبنای دقیقی برای توضیح آموزش و پرورش در دست نیست، به بیان برخی از تعاریف در این زمینه می پردازیم:

آموزش و پرورش عبارت است از فرایند هدایت و جهت دهی عمدی تجارب انسان (امیرحسین آریان پور)

تربیت دارای سه جنبه آموزش، پرورش و بار آوردن است. آموزش، سپردن دانستنی ها به دیگران است. پرورش، شکوفاندن و به کار آوردن توانایی های درونی و استعداد های طبیعی است. بار آوردن، پدید آوردن دگرگونی های معینی است که ما آن را هدف می شماریم. (میرعبدالحسین نقیب زاده)

تاریخچه آموزش و پرورش در ایران باستان

تاریخچه آموزش و پرورش در ایران به عصر باستان و قوم آریایی برمی گردد. باستان شناسان در آثار به جا مانده از تخت جمشید، اسنادی یافته اند که متعلق به زمان سلطنت داریوش یکم (سال ۴۹۹ پیش از میلاد) بوده و عبارتی جالب توجه با این مضمون بر روی آن نقش بسته است: «پسران پارسی که متن ها را رونویسی می کنند» و این یعنی پسران از کودکی به یادگیری خط میخی پارسی می پرداختند چون ایرانیان بر این باور بودند که دانش و ادب هر فرد، صفات و کردار نیک را به دنبال خواهد داشت. در آن زمان، تنها برخی از کاتبان نزدیک به پادشاهان از این علم برخوردار بودند که در اکثر موارد هم برای ثبت فتوحات و کشورگشایی ها از خط و نوشتار بهره می بردند.

اهداف آموزش و پرورش در ایران باستان

در تاریخچه آموزش ایران آمده که اهداف و کلیات آموزش که در ایران باستان از اهمیت ویژه ای برخوردار بودند به ترتیب در ذیل بیان می شوند:

سیاسی (امنیت و کشورداری، روابط خارجی و ارتباط با همسایگان)

جنگی (حفاظت از مرزها و حفظ آرامش داخلی کشور)

دینی و اخلاقی (تزکیه نفس و ایمان تحت تعالیم زرتشت)

اقتصادی (رفاه خانواده، توسعه صنعت و پیشه)

نیرومندی (جوانمردی، راستی، پاک دلی و تندرستی)

تاریخچه آموزش در اسلام

با ورود اسلام به ایران سیستم آموزشی تحت تاثیر آموزه های اسلامی قرار گرفت و زبان عربی در بین مردم آن زمان رواج یافت و کتاب های پهلوی نیز به زبان عربی ترجمه شدند. در سال ۴۵۹ هجری قمری، «خواجه نظام الملک» نخستین مدرسه را در بغداد بنا نهاد و به تدریج در نقاط مختلف جهان اسلام، مدارس دیگری نیز آغاز به کار کردند. در حقیقت تا پیش از این (سال ۴۵۹ هجری قمری) از مکان هایی مانند مکتب خانه ها، کاخ ها، خانه های دانشمندان، بیابان (بادیه) و مسجد برای آموزش و تدریس بهره می بردند.

تفاوت آموزش و پرورش

پرورش در یک مدت طولانی رخ میدهد، اما آموزش به کارهای مشخصی گفته می شود. هدف اصلی باید پرورش باشد، آموزش هم وسیله ای است که هر وقت موضوع پرورشی باشد این موضوع به کمک آموزش انجام گیرد.

چرا که بین آموزش و پرورش پیوستگی خاصی وجود دارد که بدون آموزش، پرورش رخ نمی دهد. این دو مفهوم مثل تاروپود به همدیگر وصل می باشند و از هم جدا نمی شوند. آموزش به وسیله معلم یا مربی و در جای ثابتی مثل کلاس رخ می دهد. اما پرورش به وسیله عواملی مثل مدیر، والدین، دوستان و ... رخ میدهد.

آموزش افراد را برای کارهای آینده آماده سازی میکند ولی پرورش افراد را برای کارهای حال آماده میکند. پرورش استعداد های موجود را شکوفا می کند در حالی که آموزش بر اساس مفاهیم شناخته شده فرد را تغییر می دهد.

یا به زبان ساده تر آموزش یعنی یاد دادن، تعلیم. پرورش یعنی رشد و تربیت در آموزش توانایی ها و دانسته های فرد بالا می رود و در پرورش قدرت استفاده از این توانایی ها نمود پیدا می کنند. در نتیجه هیچ پرورشی بدون آموزش امکان پذیر نیست. هر دو در کنار هم یکدیگر را پوشش می دهند.

فیلسوف مطرح فلسفه تربیتی

دومین فیلسوف و پیشگام برجسته ی فلسفه تربیتی "پراگماتیسم" جان دیویی است. دیویی از جمله دانشمندان برجسته است که در کشور ما چنانکه باید و شاید شناخته و معرفی نشده است. این فیلسوف در منطق، معرفت شناسی، علم اخلاق، زیبا شناسی و فلسفه های سیاسی و اقتصادی و تربیتی شهرت یافت.

بدون تردید بیشترین تاثیر جهانی جان دیویی در میدان آموزش و پرورش بود. او بر خلاف اکثر فیلسوفان هر گونه فلسفه ای را فلسفه ی آموزش و پرورش می خواند. جان دیویی این دیدگاه تربیتی - فلسفی خود را در کتاب دموکراسی و آموزش و پرورش چنین بیان می کند: «اگر بپذیریم که آموزش پرورش، فرا گرد ایجاد آمادگی های اساسی، عقلانی و عاطفی در برخورد با طبیعت و انسان است، فلسفه را می توان حتی به عنوان نظریه ی عمومی آموزش و پرورش» تعریف کرد.

اهداف آموزش و پرورش از نظر جان دیویی

*هدف تربیتی در مورد هر کس باید بر فعالیت ها و احتیاجات اصیل او که شامل عادت های اکتسابی هستند مبتنی باشد.

*هدف تربیتی باید با اوضاع و احوال محیط شخصی موافق باشد تا حصول آن میسر شود.

*هدف تربیتی باید عینی و قابل ادراک و قابل تحقق باشد. هدف های کلی و انتزاعی برای دانش آموزان قابل درک نیستند از اینرو تحقق نمی پذیرند.

تدریس

تدریس هنری است که هر کسی ممکن است نتواند از چنین هنری بهره ای کافی داشته باشد، پیازه در خصوص اهمیت تعلیم و تربیت و فن معلمی این چنین میگوید:

آنجا که علم و هنر به یکدیگر پیوند می خورد، به کار بردن بهترین روشها دشوارترین کارهاست مانند پزشکی و تعلیم و تربیت. (روانشناسی و... دانش آموزش و پرورش، ص ۷۷)

تدریس، مجموعه اقداماتی ست توسط معلم، که به منظور تسهیل یادگیری در یادگیرندگان به انجام می رسد.

امانوئل کانت، فیلسوف مشهور آلمانی نیز که تفکرات او را به عنوان نقطه ی عطفی در تاریخ اندیشه های فلسفی غرب به شمار میآورند این چنین میگوید:

در بین صناعات بشر دو صنعت از همه مهمتر است، یکی حکومت و دیگری تعلیم و تربیت. (تعلیم و تربیت، ص ۸)

این سخنان بیانگر آن است که تعلیم و تربیت ضمن داشتن، اهمیت کاری ظریف و پیچیده است و گفته اند: به کارهای گران مرد کاردیده ترست آیزیر که یکی از منتقدان و صاحب نظران معروف در زمینه برنامه درسی است نیز تدریس را هنر میدانند. پس اگر هنر است باید چنین هنری را آموخت. (محسن، ایمانی کلاس اولی ها، ص ۲۸)

تدریس امری شخصی است و برای آن نمیتوان قاعده ی مشخصی تعیین کرد.

پالمر این چنین میگوید:

لازمه ی تدریس این است که جرئت داشته باشیم، هویت خود را کشف کنیم اگر خود را کامل نشناسیم دانش آموزان خود را نیز نخواهیم شناخت. بنابراین نمی توانیم با آنها ارتباط برقرار کنیم و ادامه میدهد چارلی پاکر نوازنده جاز چه خوب می گوید که اگر موسیقی را نشناسید هرگز از ساز شما نوای دل انگیزی بیرون نخواهد آمد.»

شخصیت معلم در تدریس بروز می کند، همچنین عملکرد او به اندازه گفتار آن دارای اهمیت بسیار است.

الگوی روش تدریس

روش تدریس، مجموعه فعالیت ها و مراحل تجربی است که برای رسیدن به هدف معین انجام می شود و بهترین روش روشی است که با صرف کمترین زمان و با توجه به امکانات موجود، بیشترین بهره و نتیجه را به همراه داشته باشد. در واقع میتوان گفت روش تدریس مجموعه فعالیت هایی است که با توجه به شرایط و امکانات موجود صورت می گیرد تا مساعدترین زمینه را برای پرورش و آموزش موثر و مطلب فراهم میسازد.

الگوهای تدریس در چهار خانواده ی اصلی تقسیم بندی میشوند:

(الف) خانواده الگوهای اجتماعی: روش آزمایشگاهی، ایفای نقش، مطالعه اجتماعی و ...

(ب) پردازش اطلاعات: تفکر استقرایی، کاوش علمی، پیش سازمان دهنده و ...

(ج) خانواده الگوهای انفرادی: خود شکوفایی، ملاقات کلاسی و ...

(د) سیستم های رفتاری: شبیه سازی، یادگیری اجتماعی و ...

برقراری تعادل در فرایند آموزش بسیار مهم است. اگر تمام بار تدریس روی دوش معلم باشد یا برعکس همه مسئولیت یادگیری بر عهده دانش آموزان قرار بگیرد، نتیجه ی حاصل با نقطه مطلب فاصله بسیار زیادی خواهد داشت. پس میتوان گفت رابطه روش تدریس با میزان یادگیری دانش آموزان حائز اهمیت است.

تاثیر روش تدریس بر یادگیری میتواند شامل:

سرعت یادگیری

ماندگاری آموخته ها

تقویت انگیزه دانش آموزان

مسئولیت پذیری و اعتماد به نفس دانش آموزان

کارگروهی و تعامل دانش آموزان

بهترین روش تدریس دارای خصوصیتی میباشد:

* برنامه تدریس با توجه به امکانات تهیه و تنظیم شود

* شرایط سنی دانش آموزان مورد توجه قرار گیرد.

* تفاوت های دانش آموزان به رسمیت شناخته شود.

* دامنه ی خلاقیت دانش آموزان محدود نشود.

* دانش آموزان آزادی عمل داشته باشند

* فرصت کافی برای اجرای برنامه های مورد نظر دانش آموزان مهیا شود.

* آموزش و یادگیری محدود به کلاس درس نباشند.

در یک طبقه بندی کلی روش تدریس ها به دو دسته ی فعال و غیرفعال تقسیم میشوند.

منظور از روش تدریس غیرفعال این است که آموزش به صورت یک سویه در جریان باشد.

اما در روش تدریس فعال دانش آموزان نیز در چرخه آموزش مشارکت دارند تا یادگیری بهتر اتفاق بیافتد.

روش تدریس ایفای نقش، بحث گروهی، آموزش به همکلاسی ها، روش تدریس پروژه از روش های تدریس فعال به شمار میروند.

همچنین از مهم ترین روش های تدریس غیرفعال میتوان به روش تدریس سخنرانی اشاره کرد.

اصول کلی آموزش

هدف های آموزش طیف وسیعی را شامل میشوند، روش های آموزشی معلم هم باید متناسب با هدف های آموزش متنوع و گوناگون باشد اصول کلی آموزش به طور خلاصه این چنین است:

- ۱- یادگیرنده باید قبل از یادگیری هر مطلب جدید، پیش نیاز های ویژه ی آن مطلب را آموخته باشد. این نوع آمادگی از طریق یادگیری دروس پیش نیاز قبلی حاصل میشود. لازم به ذکر است که عمل معلم یعنی آماده کردن مخاطب برای یادگیری موضوع جدید نیز حائز اهمیت است.
- ۲- انگیزش یا علاقه به موضوع درس، بر یادگیری آن موضوع تاثیر مثبت دارد. (ر.ک. به کتاب ویژگی های آدمی و یادگیری آموزشگاهی، تالیف بلوم، ترجمه ی سیف ۱۳۶۳).

این علاقه مندی و ایجاد انگیزه به چند طریق میسر است:

الف) به یادگیرنده این اطمینان را بدهید که یادگیری مطالب جدید برای او ضروری و مفید است.

ب) دانش آموز باید در طراحی های آموزشی و فعالیت شرکت داده شود.

ج) هدف های مورد نظر دانش آموزان باید در میان اهداف درسی گنجانده شود.

* باید به این نکته توجه داشت که مطالب درسی برای دانش آموزان چالشی باشند، نه آنقدر آسان باشد و نه آنقدر دشوار که از عهده ی آن بر نیایند.

۳- بهتر است معلم یک سرمشق یا نمونه ای از آنچه دانش آموز در پایان کار باید تولید کند در اختیار او قرار دهد. مثل نمونه سوال امتحانی

۴- یادگیری از طریق فعالیت های خود یادگیرنده صورت می پذیرد نه از راه گفته های معلم.

۵- بهتر است در مراحل مقدماتی یادگیری، دانش آموزان را در انجام رفتارهایی که میخواهند فرا گیرند کمک و راهنمایی کرد و به تدریج از این کمک کاسته شود تا آنها بتوانند به طور مستقل به انجام دادن تکالیف یادگیری خود بپردازند.

۶- معلم باید فرصت تمرین و تکرار را در اختیار یادگیرندگان قرار دهد.

۷- نتایج تمرین و تکرار باید مورد بررسی قرار گیرد زیرا تمرین بدون اطلاع از درستی یا و نادرستی نتیجه، پیشرفتی برای یادگیرندگان به دنبال نخواهد داشت.

۸- موضوعات درسی را باید مرحله به مرحله از آسان به پیچیده و دشوار پیش برد.

۹- باید توجه داشت که افراد دارای تفاوت هایی هستند، آموزش معلم باید به گونه ای باشد که دانش آموزان بتوانند با سرعت متناسب با توانایی های خود پیش بروند. در این بین دانش آموزانی هستند که نیاز به توجه و کمک بیشتری از سوی معلم دارند و لازم است تکالیف و تمرین بیشتری انجام دهند تا به هدف مورد نظر برسند.

۱۰- فعالیت های آموزشی معلم باید متنوع و فراوان باشند تا علاقه ی دانش آموز برانگیخته شود. معلم باید بداند نقش او تنها توزیع دانش و معلومات نیست، وظیفه ی مهم او اداره تجارب آموزشی و هدایت فعالیت های یادگیری دانش آموزان است.

طراحی آموزشی

طراحی آموزشی فرایند پیش بینی روش ها براساس هدف ها در شرایط معین است. (نوروزی و رضوی، ۱۳۹۰)

طراحی آموزشی عناصر و عوامل آموزشی را می شناسد و چگونگی دستیابی به اهداف را ترسیم می کند.

به عبارت دیگر الگوی طراحی آموزشی، عناصر مختلف آموزش را با هم تلفیق می کند تا به صورت یکپارچه فعالیت کنند و به طور موثر به هدف دست یابند. (نوروزی و رضوی، ۱۳۹۰)

منظور از فرایند طراحی آموزشی، طرح درسی است که معلمان برای برنامه های کلاسی خود آماده میکنند. معروف ترین انواع طرح درس، طرح درس های سالانه و روزانه هستند. در واقع طرح درس، پیش بینی و تنظیم مجموعه فعالیت هایی است که معلم و دانش آموز برای رسیدن به هدف یادگیری انجام میدهند. (شعبانی، ۱۳۹۱)

تحلیل، هدف، محتوا، طراحی پیام، رسانه و مواد آموزشی و ... از عناصر مهم طراحی آموزشی به حساب می آیند.

طراحی آموزشی مانند هر فعالیت دیگری دارای مزایا و محدودیت هایی است؛ استفاده بهینه از فرصت و زمان، ایجاد یادگیری موثر و پایدار و اطمینان از اثربخشی آموزش در مقایسه با هزینه ها از مختصر مزایای این فعالیت به حساب می آیند.

همچنین طراحی آموزشی باکیفیت نیازمند منابع گوناگونی است که بسیاری از مواقع سازمان های آموزشی با محدودیت مواجه میشوند یا حتی وجود نگرش منفی نسبت به اقدامات هدفمند گروه که معمولا در سازمان های سنتی بسیار دیده میشود، میتواند از محدودیت های مهم طراحی آموزشی محسوب شود.

اهمیت آموزش ابتدایی

آموزش ابتدایی به عنوان اولین مرحله آموزش همگانی مطرح است؛ البته آموزش پیش دبستانی به علت کمبود امکانات همگانی نمیشود. از آنجا که برخی از خانواده ها از امکانات کافی مادی و فرهنگی برای آموزش محروم میباشند آموزش ابتدایی موجب کاهش نابرابری های فرهنگی می گردد. آموزش ابتدایی کودکان را برای مقاطع بالاتر آماده می کند و چنانچه از نظر کمی و کیفی در سطح بالاتری ارائه شود، افت تحصیلی و ترک تحصیل در مقاطع بعدی، کمتر می شود.

اگر آموزش ابتدایی در سطح گسترده ای صورت بگیرد می تواند بی سوادی را در کشور ریشه کن کند.

امر هدایت تحصیلی مختص دوره متوسطه اول ابتدایی نیست بلکه میتواند زمینه های های استعداد و علائق کودک را شناسایی کند.

اهداف دوره ابتدایی

اهداف موجود اهداف کلی تعلیم و تربیت در مقاطع مختلف تحصیلی میباشد که براساس اهداف کلی تعلیم و تربیت اسلامی مندرج در پیش نویس طرح کلیات نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران تدوین شده است. اهداف کلی تعلیم و تربیت اسلامی به عنوان اهداف آرمانی در نظر گرفته شده است و از تجزیه هر یک از این اهداف در مقاطع مختلف اهداف کلی هر مقطع به د به دست آمده است. ویژگی اساسی اهداف کلی مقاطع در این است که هر یک از اهداف آرمانی به یک یا چند هدف در هر مقطع تقسیم شده است؛ به گونه ای که این اهداف در نهایت در جهت وصول به هدف آرمانی منشعب شده از آن سیر می کند. این اهداف شامل:

اهداف اعتقادی

اهداف اخلاقی

اهداف علمی و آموزشی

اهداف فرهنگی و هنری

اهداف اجتماعی

اهداف علمی و آموزشی

اهداف فرهنگی و هنری

اهداف اجتماعی

اهداف سیاسی و نظامی

اهداف اقتصادی

اهداف زیستی

آموزش غیر رسمی

آموزش غیررسمی سیستمی از آموزش و پرورش است که توسط دولت اداره و حمایت نمیشود. این آموزش نیاز به هیچ گونه مجوزی ندارد و کلاس مدار نیست. این آموزش نیز مانند آنچه در آموزش رسمی برگزار میشود سازمان یافته یا ساختار یافته نیست.

به عنوان مثال پدری که به پسرش درس میدهد تا بتواند در یک مشاغل خانوادگی مهارت داشته باشد، نمونه ای از آموزش غیر رسمی است، بنابراین آموزش غیر رسمی سیستمی یا فرایندی است که مهارت ها یا دانش هایی را که توسط دولت رسمی و شناخته نشده است منتقل می کند. اطلاعات مربوط به حوادث رادیو، تلویزیون، فیلم، بزرگان، همسالان و والدین به عنوان آموزش غیر رسمی طبقه بندی میشوند.

این نوع آموزش از آن جهت حائز اهمیت است که به کودک کمک میکند تا با روشها و سنت های جامعه رشد و سازگار شود و او یاد میگیرد که به شیوه بسیار بهتری با محیط سازگار شود.

آموزش رسمی

آموزش رسمی آموزشی است که دارای ساختار، هدف برنامه ریزی روشهای تدریس و ضوابط پذیرش میباشد و فرق آموزش غیر رسمی با آموزش رسمی در این است که آموزش رسمی در داخل نظام آموزش و پرورش رسمی کشور صورت می پذیرد. ضوابط پذیرش در آموزش رسمی بسیار محکم و غیر قابل تغییر میباشد برای مثال تا فرد موفق به اخذ دیپلم نشود، نمی تواند به دانشگاه راه یابد ولی ضوابط پذیرش در آموزش غیررسمی بسیار انعطاف پذیرند.

در آموزش رسمی معلم باید دارای مدرک تحصیلی باشد یعنی ضوابط خاص و از پیش تعیین شده ای برای معلم این دوره ها مشخص شده، در حالی که در آموزش غیر رسمی، لزوماً معلم دارای مدرک ثابت و مشخصی نیست. آموزش های رسمی بیشتر جنبه نظری دارند در حالی که آموزش های غیر رسمی، بیشتر کوتاه مدت و مهارت محورند.

روانشناسی در آموزش

روانشناسی علم مطالعه ی رفتار و ذهن انسان هاست.

یکی از مهم ترین موضوعات در حوزه آموزش و تدریس، روانشناسی تربیتی است. هدف آن بهبود فرایند یادگیری در دانش آموزان و دانشجویان است. مطالعه ی موضوعات مربوط به روانشناسی تربیتی به معلمان کمک میکند تا با نظریه های بنیادین در زمینه آموزش و یادگیری آشنا شوند و با به کارگیری این نظریه ها در کلاس درس محیط یادگیری اثربخشی را برای شاگردان خود فراهم کنند.

بلوم، پیاز، اسکینر، جان لاک و ... از افراد بسیار تاثیرگذار حوزه روانشناسی تربیتی هستند.

روانشناسی تربیتی به معلم این کمک را میکند تا مراحل رشد و تکامل کودک و نیازهای او را در هر یک از این مراحل به خوبی شناسایی کند.

مواردی از مهارت های دیگری که معلمان با مطالعه ی این موضوعات کسب میکنند:

آشنایی با تفاوت های فردی دانش آموزان

شناخت فرایند یاددهی-یادگیری در کلاس درس

شناخت برنامه ریزی درسی

سنجش نتایج یادگیری

و ....

برخی از کاربرد های روانشناسی تربیتی عبارتند از:

مدیریت کلاس، ارزشیابی کلاسی، فناوری ها و تکنولوژی های آموزشی، ایجاد انگیزه در دانش آموزان و ...

یادگیری

این فرایند مادام العمر است و برای تبدیل و تغییر اطلاعات و تجربه به دانش، نگرش ها، مهارت ها، رفتار، ارزش ها و ترجیحات جدید است. همه این موارد از طریق مطالعه، تجربه یا آموزش به دست می آید. یادگیری یک ذهنیت است و به خودی خود پیشرو یک فرایند مداوم و همیشه در حال وقوع است.

آموزش و یادگیری هر دو از جنس فراگیری هستند، با این تفاوت که آموزش جنبه نظری دارد و یادگیری جنبه عملی. آموزش بر معلومات ما می افزاید و در بهترین حالت انسان "عالم" می پروراند؛ انسانی که میتواند آموخته های خود را در عمل به کار گیرد.

به طور دیگر آموزش "دانش افزا"ست و یادگیری "توانش افزا".

در حال حاضر نظام آموزشی ایران بر اغلب بر آموزش تاکید دارد، در حالی که انسان امروزه به یادگیری نیاز اساسی تری دارد.

نتیجه گیری

چیزی که بیش از همه اهمیت دارد، طراحی یک مدل آموزشی مطلوب است، اندیشه ای که فراگیری علم و علم آموزی را آسان تر می کند. کودکان پر رمز رازند و همزمان با پیشرفت جامعه آنها نیز به جلو می روند.

کودکان آنقدر جستجوگر هستند که تمام نظریه پردازان و کارشناسی در صدد پاسخ گویی به سوالات آنها میباشند.

آموزش و پرورش امروزه نهاد پر اهمیتی محسوب میشود که مسئولیت بارور کردن کودکان را برعهده دارند. چیزی که اهمیت دارد آموزش سریعتر و مطلوب تر است که باید صورت گیرد.

ذهن کودکان فعال است بهتر ما اصول را در اختیار آنان قرار دهیم تا خود به جزئیات دست پیدا کنند، چه بسا تلاش آنها در کنار یکدیگر باعث کشف چیز های غیر منتظره باشد و معلمان و مربیان تنها یک راهنما باشند و نظاره گر و در صورت لزوم به آنها کمک کنند.

قبلا گفتیم که کودکان با پیشرفت جامعه کنونی خود به سمت جلو حرکت میکنند پس نباید کودکی خود را با آنها مقایسه کنیم زیرا کودکان امروزه بسیار کنجکاو تر هستند و این امر ما را به افزایش معلومات بروز جهانی و میدارد تا بتوانیم در مواقع لزوم اطلاعات کامل و جامعی برای پاسخگویی به آنان داشته باشیم.

آموزش، پرورش، تدریس، یادگیری اساسی ترین مفاهیم هستند و نبود یا کم کاری در هر یک از این اصول راه را دشوار و رسیدن به هدف را ناهموار میسازد.

منابع

سمیعی درونه، رضا. (۱۹۹۴). اصول و اهداف آموزش و پرورش ابتدایی. کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی. SID.

محمودیان، فاطمه، (۱۳۹۰). تاریخ آموزش و پرورش در ایران (دانشگاه تهران)، مجله رشد، شماره ۸، دوره ۱۶.

محمودیان، فاطمه، (۱۳۸۹). تاریخ آموزش و پرورش در ایران (ایران باستان)، مجله رشد، آموزش راهنمایی تحصیلی، شماره ۱، دوره ۱۶.

ایماش، محسن، کلاس اولی ها، تهران: سازمان انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۷ – انتشارات سازمان انجمن اولیا و مربیان ؛ شماره ۱۲۰.

سیف، علی اکبر، روانشناسی تربیتی، مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ چهارم آبان ۱۳۷۸.

نوروزی، داریوش و رضوی، سیدعباس (۱۳۹۰). مبانی طراحی آموزشی. انتشارات سمت، تهران.

شعبانی، حسن (۱۳۹۱). مهارت های آموزشی و پرورشی، انتشارات سمت، تهران.

منابع اینترنتی:

www.noormags.ir

www.budget.scu.ac.ir

www.alavi.ir

www.academy.ostadbank.com